

Från Stockholm.

Thorsdagen d. 14 Februarii.

LAGFARENHET.

Man har nyss (i denna tidning N:o 70) sett, huru Konungens Högsta Domstol anser offentlighet i rättegång för en "efter åldrigt bruk iskittagen och af lagen i allmänhet förutsatt, emuru icke nitryckligen stadgad ordning". Så var Högsta Domstolens tanka d. 19 Nov. 1821. Tre år förut, eller d. 14 Nov. 1818, hyste väl Högsta domstolen en lika öfvertygelse i allmänhet, men gjorde undantag för de händelser, då förlikning mellan parter är i fråga. Detta synes af efterföljande nådiga Utslag öfver besvär, anförda mot samma Kämnersrätt, hvars beslut ogillades d. 19 Nov. 1821.

Kongl. Maj:ts

Utslag uppå de besvär, Advocat-Fiscalen vid Allmänna Magazins-Directionen, Assessoren Per Gustaf Boudrie, i underdånighet anförde deröfver, att sedan Stockholms Norra Förstads Östra Kämnersrätt den 5 sislidne Martii, vid företagande af ett emellan Friherrinnan Ulrica Christina Siffversparre och Amannensen L. Hammarschölds hustru Johanna Hammarschöld hos Rätten anhängigt mål, tillsagt klaganden jemte flere andre personer, som i målet ej haft del, att utur Sessionsrummet sig begifva, samt derefter, enär klaganden, som ansett sig berättigad att kvarstanna, vägrat anmaningen åtiyda, genom Utslag af samma dag förklarar honom skyldig, att, enär Rätten så påfordrade, utur dess sessionsrum afträda och i följd deraf ålagt klaganden att utur rummet genast sig förfoga, så har Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt, hvarest klaganden öfver detta beslut anförde besvär, genom Utslag den 10 derpå följde April förklarar sig ej finna skäl att göra ändring i Kämners-Rättens berörde Utslag; deruti ändring i underdånighet sökes, hvareöfver Hofrätten blifvit hörd, samt Kämners-Rätten sig i underdånighet förklarar; med Kongl. Maj:ts Högsta Domstol beslutet; gifvet Stockholms Slott den 14 November 1818.

Kongl. Maj:t har i Näder låtit sig föredragas dessa underdåniga besvär; och finner väl, det Kämners-Rätten ej ägt laglig anledning att, på sätt som skett, i förhand meddela den Allmänna föreskrift,

att klaganden borde, när Rätten så påfordrade, ut dess sessionsrum afträda; men då Kämners-Rätten, som i Dess underdåniga förklaring uplyst, att densamma haft för afsigt att emellan parterne i ofvau omförmälte mål bereda förlikning och af sådan orsak önskat att med dem vara ensam, för det tillfället ägt skäl förståndiga klaganden, det han borde utur sessionsrummet sig begifva; alltså pröfvar Kongl. Maj:t i Näder rättvist, att i denna del gilla det beslut, deruti Hofrätten stadnat; Det vederbörande till underdånig esterrättelse länder.

CARL JOHAN.

(Sigill.)

O. J. LAGERHEIM,

Samma dag har Högsta Domstolen, utan allt yttrande, huruvida offentligheten är i lag stadgad eller icke stadgad, blott fastställt ett beslut, hvareigenom en persons närvaro vid samma Kämnersrätt, under då förehalde göromål (hvarmed synes meens protocolle justering i ett tvistemål) förklaras otillätlig. Förlikning och protocollejustering i civila mål ansågos således år 1818 af Högsta Domstolen vara bland de mål, under hvilkas behandling under-domstolar äga tillsluta sina sessionsrum. Se här det nådiga utslaget.

Kongl. Maj:ts

Utslag uppå de besvär, Vice Landsfiscalen Nils Tiliander i underdånighet anförde deröfver, att, sedan Stockholms Norra förstads Östra Kämnersrätt, efter det klaganden, som uti dess sessionsrum inträdt, under det rätten varit sysselsatt, med protocollejustering uti tvänne därstädes anhängige tvistemål, blifvit tillsagd att afträda, men; under återopande, att han hade vid Kämnersrätten varit tjenstgörande och ålagt tysthets-ed, vägrat att den erhållna tillsägelsen efterkomma, genom resolution den 25 sislidne Martii förklarar, det Kämnersrätten funne klaganden skyldig, under då förehalde göromål, från sessionsrummet afträda; så har Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt, hvarest klaganden öfver Kämnersrättens beslut besvär anförde, medelst utslag den 23 derpå följde April, icke funnit skäl att i samma beslut ändring göra; deruti ändring i underdån-

nighet sökes; hvaröfver Hofrätten blifvit hörd samt Kämnersrätten sig i underdånighet förklarad; med Kongl. Maj:ts Högsta Domstolsbeslutet. Gifvet Stockholms Slott den 14 November 1818.

Kongl. Maj:t har i Näder låtit Sig föredragas dessa underdåniga besvär, men finner icke skäl vara anfördt, som kan verka ändring i Hofrättens öfverklagade utslag. Det vederbörande till underdånig efter rättelse länder.

CARL JOHAN.

(Sigill.)

O. J. LAGERHEIM

Tidens Lexicon.

(Forts. fr. N:o 71.)

Upfostran. Hvarje magtägande vill bruka människorna för sina afsigter; så säges det, och undantagen äro kanske få; ty huru många är nog stor (nog narraktig, säger världen) att fullkomligt oegennyttigt arbeta på släktets förädling och vinst? Men — om vi nu antaga, att hvarje magtägande, hvarje statsförfattning syftar att göra människorna till sina verktyg; om detta är ädelt eller oädelt, om det är möjligt eller omöjligt — allt det vilja vi lemna derhän; ty gissningar och slutsatser vackla. Men det, som faller i ögonen och aldrig kan förvirras, är den frågan, och svaret på den frågan; hurdana söker den eller den att göra människorna, för att bruka dem till sina ändamål? Man må mena väl eller illa; utgången af ens beräkningar beror dock oftast på ett ungefär. Men medlen, med hvilka man arbetar för ändamålet, äro någon gång af den art, att de i sig sjelva utgöra något helt och stort, som står kvar och bär frukt, äfven om deras äsyftade verkan uteblifver. Sålunda har det vanvettiga forskandet efter konsten att göra guld utvecklat en mängd nyttiga sanningar, föranlett en mängd viktiga upptäckter, dem kemien annars saknat. Guldmakarekonsten uteblef; men de medel, som för hennes sinnande användes, utgjorde en samme något oförgångligt godt. Också synes oftast på dessa medel, om man med allvar och oegennyttia söker något stort, eller om det är egoismen ensam, som arbetar.

Europa är deladt i två partier, af hvilka det ena påstår, att det andra söker anarki, revolutioner, oro etc., det andra åter säger om det förra, att det söker despotism, aristocrati, hopens för-

nedrände till djur. Hvem som har rätt, eller om någondera har det, må lemnas derhän; men intressant är att betrakta de medel, partierna bruka. Det ena yrkar en allmänt spridd uplysning, allmän undervisning, hvarigenom hvarje människa skall sättas i tillfälle att med egna ögon se och bedöma allt, hvad till allmänt intresse hörer. Det andra motarbetar allmän uplysning och bildning, såsom skadliga.

Om man också afser ifrån eller icke kan upfatta hvarderas yttersta ändamål, om man ock icke kan bedöma detta ändamåls nytta eller skadlighet; så kan man dock se medlet, som användes.

Kabinetter och folk. Någon ting, som man i allmänhet icke kan undgå att anmärka, är den olika väg, diplomatiken i sednare tider, eller rättare allt ifrån Franska revolutionens början, tagit, emot den väg, den gamla diplomatiken vandrade. Det fina, hvarigenom Ministrar narrade eller sökte narra Ministrar, har uphört; ty den tid har uphört, då kabinetterna utgjorde allt och folken aldrig gingo in i räkningen, utaf blott såsom en död massa, ett siffer-tal, ett verktyg, hvars handterlighet det icke föll kabinetterna in att sätta i fråga. Hade man, genom öfvertalning eller bedrägeri eller andra medel, bragt ett lands kabinett på sin sida, så sade man, att man hade det landet att räkna på. Nu synas kabinetterna hafva förenat sig, och folken synas hafva äfven förenat sig. Fiskheten, Minister-skickligheten hafva vändt sig på ett annat håll.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Man har nästan inga nyare underrättelser från Turkiet eller om Turkarnes och Ryssarnas krigsrörelser. Från Moldauska gränsen heter det af d. 13 Januarii att Salih Paschas högkvarter blifvit förlagdt tillbaka till Fokschan i Walachiet. Turkarna synas vilja draga sig tillbaka bakom Donau och aldeles öfvergifva Moldau och Walachiet i hvilken sednare province i de första dagarna af Januarii ännu blott 4000 Turkar stodo. — Från Wien berättas, att Reis Effendis sista bekanta note af d. 2 Dec. blifvit d. 9 afsend af Gen. Lützow från Constantinopel till Wien dit hon kommit d. 23, och åter d. 28 afgått till Petersburg, med en följande skrifvelse. Svar ifrån Petersburg kunde man först d. 30 Jan. hafva i Wien. — Enligt en Ne-

derländsk tidning reser Furst Kantakzeno, såsom sändebud från Congressen i Tripolizza, till ett Nordiskt Hof, för att för det samma framlägga Moreas och Grekelands närvarande belägenhet.

Till Morea hafva med ett fartyg från Frankrike afgått 40 Tyska samt 12 a 15 Franska officerare, under Gen. Normann (Ehrensels), som länge tjänt i Franska arméen och gjort nästan alla fälttågen.

Franska blad berätta från Mesolengi, att Grekerne i Tripolizza bygga en domkyrka, höljad af den h. Jungfru af Amykta och ämnad till monumenter efter de nio Erkebiskopar och Biskopar samt de 600 såsom gisslan förvarade Greker, hvilka af Turkarne blifvit på förrädiskt sätt mördade.

Spanien. Gen. Romarate har öfvertagit styrelsen i Cadiz. Den fullkomligaste ordning rådde. Några personer (en prest, en l. d. Öfverste och guerillachef m. fl.) blefvo häktade. Imedlertid har Jauregui, i en address till Cortes, sagt, att lugnet torde blifva kort, i fall Konungen icke afskedade hela Ministären; och flera invånare skäckade sig kring Jaureguis hus, för att hindra honom att nedlägga embetet; men han stillade dem. Många förforo i sin olydnads-protest. De synas dock nu mera icke hafva något att påstå; af den gamla Ministären är ingen kvar vid embetet, utom Pellegrin, som litigt arbetar med Konungen. Vid Krigsministären äro chefer för sectionerna tillsatte. Det berättas, att de nya Ministrarne blifva definitivt tillsatta först då ertima Cortes's session är slutad, på det medlemmar ur dem må kunna väljas till Ministrar (hvilket constitutionen hindrar, så länge Cortes sitta). Man omtalar Sierra Pamblai såsom bestämd för financerna, Calafraza för Justitiä-ärenderna, Martinez de la Rosa för Inrikes ärenderna, Rovira för Sjö ärenderna.

Man har anmärkt, att lugnet i Cadiz var återställt och de af Konungen nämnda embetsmän mottagit styrelsen, redan innan Konungens beslut om Ministrarnas afsked var där bekant. Det visar sig, att upviglarnes parti varit ganska ringa; och folket tröttnade vid de dagliga utsväfningarna. Detta var det, som bringade folket till undergifvenhet. — I Valencia har åter varit ganska oroligt; milice och garnison fraterniserade. En mängd milicer arresterades, och därigenom återställdes lugnet nägorlunda. Dock såg sig ännu d. 12 Jan. en patrull tvungen att gifva eld.

I Barcelona, där Ministrarnes afsättning redan d. 16 var bekant, hade ordningen återkommit. Riego hade, åtföljd af civila och militära auctoriteter, likasom af en suite, d. 13 Jan. mönstrat

frupparna, ehuru han på intet sätt hade updrag därtill. Han höll ett märkeligt tal, där han på det ifrigaste upmanade till enighet och berömde det högsinta och mänskliga upförandet under sjukdomstiden. "Öfverallt, sade han bland annat, upprör tvedrägtens ande alla bröst och bereder, under alla slags masquer, den hjeltemodiga Spanska nationens undergång. Öfverallt märka vi de förfärliga verkningarna af deras outtröttliga och ondskefulla ränkor. Och ännu fans intet folk, bland hvilket deras skändliga frö icke burit frihetsmördande frukter! Men de hafva bedragit sig på de hjeltemodiga Barcelonesarna." Efter en kort framställning af Catalonernas, Arragonernas och Valencianernas forna bedrifter, för att försvara sin frihet, tillägger han: "att sprida oenighet bland oss skola ej alla furier förmå, dem afgrunden kan utspy. Vårt oförgängliga valspråk skall vara: enighet! Lefve den! Lefve det fria Spanien! Lefve 1812 års constitution! Lefve vår faders religion! Lefve den constitutionelle Konungen! Lefve Barcelonas milice, garnison och invånare!" Därefter upläste han Konungens beslut om Ministrarnas afsättning, upmanade till fred, ordning och lugn, sade sig vara stolt att tillhöra dem, som varmast älskade constitutionen, men anmärkte, att om constitutionen föranledde evig oro, skulle invånarne ändtligen komma att hata och afsky den, i synnerhet i ett idogt land, såsom Catalonien, hvilket under beständiga oroligheter aldrig kunde komma till fretnad. Han förkunnade, att i nästa Cortes, där han är ledamot, vigtiga ärender till frihetens fördel skulle komma å bane. —

En Fransk tidning säger: Alla underrättelser från Andalusien omtala de uproriska auctoriteternas återgång till lydnad. Campoverdes marche är inställd. Frimurare-logerne hafva med stor framgång medverkat till försoning med hufvudstaden. Fråga är nu, om de af Cortes för ohörsama förklarade embetsmän verkligen komma att ställas för rätta. Det talas dock redan om en amnesti, hvarigenom Torrenos, Quirogas, Rosas m. fl. s parti på förhand skall försona Riegos, som man tror komma att få öfvervigt i Cortes. I Navarra äro de så kallade Royalisterna skingrade; Balda är fången, Santos Ladron och Villanueva flydda till Frankrike, där de, enligt en ultras-tidning, blott vänta på tillfälle och på Gen. Quesada, för att åter inbryta i Spanien, "för allt, såsom Vendeerne, fäkta för Konung och religion". Imedlertid synes Franska regeringen icke sinnad att understödja dem; ty 30 af dem ville smyga in i Spanien, men blefvo arresterade på gränsen. — En Spanjor har i en

Tysk tidning vederlagt det ryktet, att soldater gått öfver till insurgenterna. Det är endast prester och dagdrifvare, samt några få missledda landtmän, som deltagit i resningen.

Cortes hafva antagit några artiklar i criminallagen, enligt hvilka den, som afsäger sig katolska religionen, förlorar embeten och inkomster, ja nann af Spanjor, och den, som förstör eller begabbar saker, hörande till gudstjensten, straffas till lifvet.

Frankrike. Efter förfärligt bullersamma debatter, hafva de sex första artiklarne af det nya tryckfrihets-lagförslaget gått igenom. De ängående första artikeln äro redan kända. Angående den andra begynte öfverläggningarne hos de deputerade d. 26 Jan. Denna artikel bestämmer 3 månaders å 5 års fängelse, samt böter af 300 å 6000 Fr. (8000 voro af Utskottet föreslagna) för anfall mot Konungens värdighet och magt. Gen. Sébastiani ville hafva ordet constitutionella efter Konungen; Gen. Foy ordet förmligt framför anfall, och Kamrarnas jente Konungens. Utskottet hade återtagit sitt förslag till ändring; och, efter fluga debatter, blefvo alla föreslagna ändringar förkastade. Då Presidenten därpå ville framställa hela artikeln till omröstning, lemnade vänstra sidans ledamöter åter salen, och artikeln antogs enhälligt, hvarpå de liberale återkommo.

Tredje artikeln innehåller, att anfall mot de i Chartaus 5:te och 9:de artiklar garanterade rättigheter bestraffas med 1 månads å 3 års fängelse och 100 å 4000 Fr. böter. Gen. Demarçai ville hafva bort orden: 5:te och 9 Artiklarna, emedan man borde lugna köparne af nationalgods, hvilka i många departementer utgöra tre femtedelar af befolkningen. Han berättade flera exempel, att de gamla ägarne slitigt genomgräde prefectur-arkiverna, för att framdraga gamla anspråk. Grefve de Serre anmanade honom till ordning, hvilket åter högra sidan högt förebrådde honom, då han ej var Minister. De Serre förklarade sedan bestämt, att ingen anledning vore till fruktan i detta afseende, och att innehafvarne af nationalgods aldrig varit så säkra på sina rättigheters bevarande, som nu. Detta intygade äfven Cuvier, såsom en af de Kungliga Commissarierna. Alla föreslagna ändringar förkastades och tredje artikeln antogs.

D. 28 Jan. discuterades 4:de Artikeln: "Den som retar till hat mot Konungens regering, skall straffas med en månads å 4 års fängelse och 100 å 5000 Francs böter." Utskottet hade föreslagit det tillägg: detta städgaude kan ej göra ingrepp i dissenssionsfriheten eller i rättigheten att tulla mi-

nistrarnas handlingar; hvilket tillägg Darriens hade velat hafva utlemnadt, men en annan ändring införd, nemligen, i stället för Konungens regering, "representatif-regeringen, sådan som den är constituted genom Chartan." För detta förslag förklarade sig Gen. Foy, som bland annat sade: Man har i första artikeln på scandaleus och föräddiskt sätt utstrukit ordet constitutionella och låtit autorité du Roi stå ensam." Då skrek högra sidan förfärligt och Foy blef af Presidenten ordentligen manad till ordning; men Pres. hann icke sluta sin förebråelse, ty venstra sidan reste sig och genast äfven den högra. Man hörde blott förvirrade rop. Äntligen fick Presidenten ordet och bad F. förklara sig, men denne försvarade sitt uttryck. Slutligen, efter bullersamma upträden, antogs artikeln.

D. 29 förevar 5 Art., som utsätter 15 dagars å 2 års fängelse, samt 100 å 4000 Fr. böter för smädelse mot auctoriteter och domstolar. Utskottet hade föreslagit 150 å 5000 Fr. böter. Ultras ropade genast: "votering" och Utskotts-förslaget var i ögonblicket antaget, hvaröfver de liberale bitfert besvärade sig, efter som flera formaliteter segrade. bland annat inga ministrar voro närvarande. Striden varade länge. Sjätte artikeln blef sedermera äfven antagen, hvilken handlar om offentlig skymfande af andliga och världsliga auctoriteter.

I väl underrättade cercler i Paris talas om oroligheter i vestra och södra delarna af riket. Man nämner Brast Rochelle, Toulon, där till och med manskapet vid en del af flottan skall hafva deltagit i oväsendet. Ingen ting närmare är dock känt om förhållandet.

Tyskland. D. 26 Januarii öppnade Konungen af Baiern, i egen person, landtdagen och höll ett långt vackert tal.

Stockholm. Genom nådigt beslut af d. 12 dennes, har Kongl. Majt funnit godt förordna, det de arrendatorer af Kungsgårdar och därunder lydande lägenheter, hvilka blifvit antyde att sina spannmåls-arrenden till Kronan för sistlidet år med penningar liqvidera, må, om de det ästunda, in natura vid närmaste Krono-magasin erlagga nämnde arrenden, så vida de, efter skedd anmälan hos Landsböfvingarna, inom d. 15 April sådant fullgöra. Härom har Magasin-Directionen blifvit genom nådigt bref förständigad.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

Från Stockholm.

Måndagen d. 18 Februarii.

Om Universiteternas jurisdiction.

(Forts. fr. N:o 71)

Att utveckla halten af Consistorii historiska framställning, till vederläggande af Comitèens påståenden, vore här för vidlyftigt. Detta, som egentligen icke rörer hufvudfrågan (om akademiska jurisdictionen numera är nyttig och nödvändig) blifver kånhandad någon gång ämne för en särskild afhandling. I förbigående torde man dock få anmärka, att Consistorii alla bemödanden och klagomål oaktrade, de i medeltiden stiftade universiteter ändock grunda sig på skrå-principer och äro corporationer, efter hvilkas mönster de sednare stiftade bildat sig. Att de härstamma från mörkrets och våldets tidehvarf, förefaller Consistorium vara en så hård förebräelse, att den blott behöfver, med harmens ton, uprepas, för att framstå i hela sin orimlighet. Ty Consistorium slutar däraf, att universiteterna, i händelse förebräelsen vore sann, svärligen kunnat vara säten för vetenskaper och konster eller bidra till odlingens fortgång. Men då det nu är allmänt erkänt, att universiteterna verkligen bidragit till vetenskapernas och odlingens fortgång; så måste slutsatsen blifva, att det ursprung, den första och ännu icke allagda form, Comitèen velat påhörda dem, icke äro sant framställda. Detta sätt att argumentera är icke ovanligt. Man har ju många exempel på advocater, som med framgång användt det, vid försvar för anklagade. "Min vandel, mina tänkesätt äro kända för redliga; jag har varit nyttig, jag har gjort det, jag har gjort det — således kan jag icke eller vara saker till det i frågavarande". Detta låter, detta öfvertalar någon gång en domare, som icke riktigt är på sin vakt; men det är och förblifver ändock aldrig mer än ett slags sannolikhet. Och ännu falskare är den slutsatsen, att en inrättning är till alla delar god, därför att hon lyckats att frambringa goda verkningar; att hon alltid är god och ändamålsenlig, därför att hon en gång varit det. Statsförfattningar, lagar hafva undergått beständiga förändringar, och måst göra det, allt efter tidernas och bildningens förändrade skick. De gamla lagarne passa lika litet för de nya tiderna, som de

nya lagarne skolat passa för de gamla tiderna. Om man framlägger skäl, som bevisa denna sats, lär man väl således, enligt Consistorii tanka, smäda endera? Lagar skola dock finnas i hvarje tid; och undervisnings-anstalter äro nödvändiga lika väl nu som förr. Detta är Comitèens uttryckliga mening; men Consistorium, förblindadt (i fall man vågar så säga om en så uplyst corps) af en oförklarlig ilska, har påbördat Comitèen den mening, att universiteterna, "om hvilka man, efter allt hvad Comitèen sagt, har svårt att begripa, det de någonsin kunnat vara säten för vetenskaper och konster, allt ifrån uplysningens egentliga dagning, endast genom en allmän glömska synas blifvit kvarlemnade, att fortvegetera i sitt gothiska barbari." Om vi rätt förstått Comitèens mening, är den icke, att universiteterna blifvit kvarlemnade af glömska, utan att några föräldrade inrättningar vid dem blifvit kvarlemnade, att fortvegetera. Comitèen synes ganska väl begripa, både att universiteterna förr varit och ännu äro säten för vetenskaper och konster, men icke hvarföre all rost, som vidlåder dem från fornda tider, måste bibehållas, i fall denna rost ock vore lemningar efter hakar och band, hvilkas ämne då var ett fast jern. Om universiteterna, äfven med denna rost, utträttat lofvärda ting, så är mer än troligt, att de utan den skola utträtta lika mycket godt, om ej mer.

Hvarföre har Consistorium öfver allt missförstått och med så mycken ilska bemött Comitèens förslag? Hvarföre har Cons, ansett det för ett bemödande att göra universitetet förfång? Äro de män, som utgöra Consistorium, icke vältänkande, toleranta, vid anständig discussion vanda män? Och då man måste bejaka detta, huru kommer det sig då, att de af en så föga lofvärd känsla låtit förleda sig till utfall, till advocatoriska utfall mot andra, hvilkas nit för universitetets väl och ära de måste erkänna? Om desse missförstått medlen, så kunna de vederläggas. Kan detta ej ske utan personlig ifver? — Orsaken måste ligga i sjellva universitetets inrättning, i corporationens sammansättning.

Då Kongl. Maj:t remitterade Comitèens utlåtande till Upsala Professorers förklaring, skedde det väl af den anledning, att de, såsom uplysta och om förhållandet nära underrättade medborgare,

